

Dette maa vel snarere betyde, at han foretog Indførelsen af Nævninger, Eedsvorne, som vi kalde dem, end af Forligscommissioner; men et Forligsvæsen som en Statsindretning synes mig dog altid at forudsætte heelt eller halvt, at Regjeringen maa finde, at Retspleien ikke forslaaer til den indvortes Fred. Det er vistnok ogsaa min Mening. Ligesom jeg veed, at det forekommer flere heelt underligt, at vort Forligsvæsen har vaakt Opmærksomhed i England, saaledes kan jeg ikke negte, at jeg ikke kan være enig med den ærede Ordfører, at Lov og Ret nu er saa klare for hver Mand eller bliver det en af Dagene, at Rettergangen maa kunne skjætte sig selv og være tilstrækkelig til Landets Fred. Jeg troer virkelig, at der høilig behøves noget Saadant, som Regjeringen har tænkt paa ved Forligsvæsenet, men jeg tvivler kun paa, at det kan komme frem og gjøre noget Gavn som Statsindretning; thi Forligsvæsenet er egentlig i sit Væsen en Maade, hvorpaa Folket hjælper sig selv, og naar der er en saa indviklet Retspleie, en saadan Lovs Mangfoldighed og en saadan Usikkerhed i Alting, saa vilde det vistnok være den rette Maade, at Folket i ethvert mindre Omraade, f. Ex. ethvert Sogn, valgte sig en eller to Mænd til at udjævne deres Trætte, da det var muligt, at de saaledes hellere vilde underkaste sig hans Kjendelse, end lade det gaae til Proces, efter det gamle Ordsprog, der desværre er blevet altså gængs, at et magert Forlig er bedre end en fed Proces. Naar jeg nu fra denne Side betragter det nærværende Forslag, saa er det klart, hvad der allerede er bemærket baade af den ærede Ordfører og af flere andre Medlemmer, at det bestræber sig for at give denne Indretning saa folkelig en Stikkelse, som man mener, at den som Statsindretning kan have, og i denne Henseende kan jeg ikke Ande end at give dette min fulde Samstemning. Jeg troer jo rigtignok ikke, at Lovens Bestemmelser ville være tilstrækkelige i denne Henseende, men at Sogneforstanderfaberne ville faae en næsten afgjørende Indskydelse paa Valgene. Ei heller gives der nogen Sikkerhed for, at Fredsmæglerne i det Hele ville virke til Gavn; thi som den ærede Forslagsstiller bemærkede, dette Forhold er et Tillidsforhold,

og det vil saaledes altid berøe paa Tilliden, hvorvidt en saadan Indretning skal blive til Gavn, og jeg frygter for, at den hidtil ikke har gjort megen Gavn. Jeg hørte nok, at den høitærede Justitsminister bemærkede, at allerede i sin nærværende Stikkelse havde Forligsvæsenet vaakt Opmærksomhed og været anseet for heldig, ikke alene her hjemme, men ogsaa i Udlandet; men efter hvad jeg kjender dertil, saa maa jeg sige, at jeg vel troer, at det har været Tilfældet i Udlandet, men ikke her hjemme. I det mindste erindrer jeg godt, at da vort Forligsvæsen først vakte Opmærksomhed i England, da bad man mig netop om at skaffe Efterretning fra kyndige Mænd herhjemme, om hvorledes det egentlig virkede, og jeg henvendte mig da til mine Venner og Bekjendte blandt de Lovkyndige, og de vare ikke, saavidt Folk dømme, de Daarlige; men de traf paa Skuldrene og sagde: Det er jo sandt, det følger af sig selv, og vi kunne see det af Collegialtidenden og andre Blade, at der forliges aarlig en heel Deel Sager; men deri ligger — saa paastod mine Lovkyndige Venner — aldeles ikke noget Bevis for, at Forligsvæsenet udøver en heldig Virkning; thi sagde de, paa den ene Side fremkomme naturligviis hundrede Sager for Forligelsescommissionen, hvoraf neppe de ti vilde være komne for Retten, og paa den anden Side blive de Sager, som forliges, forligte paa en saa urigtig Maade, at der derved skeer mere Uret end Ret. Jeg skal ikke videre gaae ind herpaa, men blot bemærke med Hensyn til § 3, at den nye Forfrist som findes heri, at Ingen maa vægre sig ved at paatage sig Valget, medmindre han er Dommer eller Sagfører, eller de andre Grunde, han anfører for sin Vægring, bifaldes af Amtsraadet, anseer jeg for en reen Feiltagelse, ja for et stort Misgreb; thi ligesom det jo for at Fredsmægling kan være gavnlig, maa forudsættes, at de, som skulle bestjene sig deraf, i det Hele maae have megen Tillid til de Mænd, der skulle virke, saaledes maa det ogsaa forudsættes, at de Mænd, der skulle virke, gjøre det med Lyst; thi det er en Opoffelse fra deres Side, ikke alene af Tid, men ogsaa af Plid, og det er en Opoffelse, som jo medfører megen Kjedsommelighed. Der